

Sumienie skarbem człowieka

Cele katechetyczne – wymagania ogólne

- wyjaśnienie, czym jest sumienie;
- wskazanie na zagrożenia potrzebę właściwego ustalenia hierarchii wartości.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Uczeń:

- wyjaśnia, co to jest sumienie;
- podaje przykłady właściwego kształtowania sumienia;
- wyjaśnia, jakie wartości wynikają z wiary;
- tłumaczy, jak należy kształtować hierarchię wartości;
- podaje przykłady właściwej hierarchii wartości.

Pojęcia i postaci

sumienie, wartości wynikające z wiary, hierarchia wartości.

Wartości

kształtowanie sumienia, kształtowanie hierarchii wartości.

Metody i środki

zespołowe wypełnianie jednego arkusza, rozmowa kierowana, tworzenie definicji, praca z podręcznikiem, opowiadanie, tekst opowiadania.

Propozycja realizacji

Modlitwa na rozpoczęcie

Pozdrowienie anielskie.

Cele lekcji. Nauczyciel podaje cele w języku ucznia: będę potrafił wyjaśnić, czym jest sumienie; będę wiedział, jak kształtować sumienie; będę potrafił wyjaśnić, jak powinna wyglądać właściwie ukształtowana hierarchia wartości.

Metoda – zespołowe wypełnianie jednego arkusza. Uczniowie zostają podzieleni na czteroosobowe grupy. Każda z grup otrzymuje kartkę, na której jest napisane na środku hasło: „Powinność”. Zadaniem uczniów jest napisanie w rogu kartki, z czym im się to słowo kojarzy. Następnie dany uczeń obraca kartkę o 90 stopni. Kolejny uczeń czyta, co napisali koleżanka lub kolega, a następnie sam ma dopisać własne skojarzenie – inne niż już napisane wcześniej. Obracanie kartki można powtórzyć kilka razy. Po skończonej pracy uczniowie w grupach analizują wszystkie zapisane odpowiedzi i wybierają trzy według nich najlepsze. Przedstawiciele grup prezentują wyniki pracy. Nauczyciel podsumowuje to zadanie, wyjaśniając to, co jest niejasne lub dopowiadając, że człowiek często rozpoznaje w sobie powinności moralne. Wyjaśnia, że jeżeli będziemy postępować zgodnie z rozpoznaną potrzebą moralną, odczuwamy ulgę, jeżeli wbrew niej, będziemy odczuwali wyrzuty sumienia. Częste postępowanie wbrew powinności moralnej, wmawianie sobie, że zło jest dobrem, może prowadzić do niekorzystnych zmian w naszej wrażliwości na zło i grzech.

Metoda – rozmowa kierowana. Uczniowie zapoznają się z historią zamieszczoną w podręczniku na początku lekcji. Następnie nauczyciel pyta, dlaczego Tomek postąpił tak, a nie inaczej. Jeżeli odpowiedzi będą krążyły wokół idei, że tak Bóg każe, nauczyciel może zapytać, co byłoby w sytuacji, gdyby Tomek był osobą niewierzącą. Należy naprowadzić uczniów na wniosek, że oprócz prawa Bożego, na którym opiera się moralność chrześcijańska, istnieje również prawo naturalne. Każdy człowiek, niezależnie od tego, kiedy i gdzie żyje, swoim rozumem odkrywa podstawowe zasady moralne i umie określić, co jest dobre, a co złe. Nauczyciel może również wspomnieć o prawie ludzkim. Aby było ono godziwe, musi być oparte na prawie naturalnym. Odejście od tego fundamentu może sprawić, że ludzkie przepisy będą usprawiedliwiać zło.

Metoda – tworzenie definicji. Nauczyciel przypomina uczniom, że w poprzednich latach nauki był już poruszany temat sumienia. Na podstawie dotychczasowej wiedzy oraz własnego doświadczenia zadaniem uczniów jest stworzenie definicji pojęcia „sumienie”. Po skończonej pracy uczniowie czytają swoje odpowiedzi. Nauczyciel podsumowuje ich prace, tłumacząc, że sumienie to głos Boga w człowieku, który określa co jest dobre, a co złe, daje poczucie spełnienia, gdy postąpimy zgodnie z sumieniem, i wyrzuty, gdy zrobimy coś odwrotnego. Sumienie trzeba w sobie kształtować. Jeżeli cały czas będziemy zagłuszać głos sumienia, postępować wbrew niemu, sumienie ulegnie deformacji.

Metoda – praca podręcznikiem. Uczniowie zapoznają się z treścią lekcji w podręczniku, a następnie krótko opisują trzy najczęściej spotykane rodzaje deformacji sumienia oraz wskazują, jak dobrze kształtować własne sumienie. Po skończonej pracy wybrani uczniowie prezentują jej wyniki, a nauczyciel kontroluje, czy zadanie zostało wykonane poprawnie.

Metoda – opowiadanie. Nauczyciel czyta lub opowiada uczniom historię (załącznik nr 1). Następnie pyta uczniów, dlaczego Iza w taki, a nie w inny sposób zaplanowała swój dzień. Chodzi o to, by uczniowie doszli do wniosku, że jest jakaś hierarchia wartości, są sprawy ważniejsze od innych. Nauczyciel wyjaśnia, że wyróżniamy: wartości religijne, czyli odpowiednie podejście do Boga i drugiego człowieka oparte na Dekalogu oraz przykazaniu miłości Boga i bliźniego; wartości moralne, które mówią, co jest dobre, a co złe; wartości duchowe, tj. piękno, naukę itd.; wartości witalne, czyli wartości związane ze zdrowiem człowieka; wartości zmysłowe, które są związane z przyjemnością. Ważne jest, byśmy najpierw realizowali wartości wyższe, a dopiero później niższe.

Metoda – rozmowa kierowana. Nauczyciel prosi uczniów, by wyjaśnili, co należy zrobić, jeżeli w jakiejś sytuacji życiowej podejmiemy złą decyzję, a to każdemu człowiekowi może się zdarzyć. Co zrobić, jeżeli naszymi czynami lub słowami skrzywdzimy drugiego człowieka? Uczniowie powinni dojść do wniosku, że należy naprawić zło, zadośćuczynić za nie, jeżeli nie, nauczyciel powinien ich doprowadzić do takiego wniosku.

Podsumowanie lekcji

Sumienie pomaga nam odczytywać powinności moralne. Jeżeli jest właściwie uformowane wskaże nam, co jest dobre, a co złe oraz pomoże nam odpowiednio uporządkować naszą hierarchię wartości. Prawo ludzkie zawsze powinno pozostawać w zgodzie z prawem naturalnym, w innej sytuacji może to doprowadzić do usprawiedliwiania zła.

Modlitwa na zakończenie

Z podręcznika.

Praca domowa

Z podręcznika.

Korelacja z edukacją szkolną

- język polski – hierarchia wartości wybranych bohaterów literackich;
- plastyka – wykonanie pracy plastycznej na temat Dekalogu, tworzenie artystycznych projektów edukacyjnych o charakterze interdyscyplinarnym (również z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych);
- język obcy nowożytny oraz język mniejszości narodowej lub etnicznej – słownictwo religijne (np. Dekalog, bliźni; teksty modlitw).

Załącznik nr 1

Iza wstała wcześniej rano. Podczas śniadania zastanawiała się, jak spędzić sobotni dzień. „Chciałabym pójść na zakupy, bo zbliża się wiosna i brakuje mi odpowiedniej bluzki” – myślała. „Wypadałoby też posprzątać w pokoju. Ale może obejrzeć nowy odcinek serialu, który dzisiaj się pojawił? Babcia prosiła też, żeby zrobić jej zakupy. A do tego nauka do poniedziałkowego sprawdzianu z matematyki. No i oczywiście spotkanie z Kasią!” Takie myśli kłębiły się w głowie dziewczyny.

W końcu Iza westchnęła i doszła do wniosku: „Nie ma wyjścia, trzeba zrobić tak: najpierw babcia i nauka, później porządek w pokoju, następnie spotkanie z Kasią i może wspólne zakupy, jeśli nie będzie czasu, żeby po prostu posiedzieć i porozmawiać, a na koniec chwila dla siebie przed telewizorem”.